

Fennovoima Oy
Toni Hemminki
Salmisaarenaukio 1
00180 Helsinki

Helsinki, 19. lokakuuta 2016

ASIA: TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LISÄSELVITYSPYYNTÖ 26.9.2016

Viitaten Työ- ja elinkeinoministeriön 26.9.2016 päivättyyn Fennovoima Oy:lle ("**Fennovoima**") osoitettuun lisäselvityspyyntöön Voimaosakeyhtiö SF ("**VSF**") toteaa seuraavaa.

VSF ymmärtää, että yhteiskunnan kokonaisedun kannalta merkittävään hankkeeseen kohdistuu huomattavaa mielenkiintoa, joten hankkeen sekä sen omistajien toiminnan tulee kestää kriittistä julkista tarkastelua. VSF on käsitellyt sisäisesti julkisuudessa esillä olleet osakashankintaan ja teknisen asiantuntijan irtisanomiseen liittyvät epäonnistumiset kriittisesti ja yksityiskohtaisesti kunnioittaen asianosaisten yksityisyyttä. VSF:n aloittamia kehitystoimenpiteitä on käsitelty edempänä.

Hankkeen tärkein periaate on ydinturvallisuus ja sen takana hyvä turvallisuuskulttuuri. VSF:n toimintatapoja on parannettu näitä painottaen.

Jäljempänä tässä kirjeessä VSF kuvaa toimintaansa ja suhtautumistaan ydinturvallisuuteen ja turvallisuuskulttuuriin. Näitä toimintatapoja ja periaatteita on noudatettu VSF:n perustamisesta ja hankkeen käynnistämisestä lähtien.

1 HANKKEEN KÄYNNISTÄMINEN

Suomalaiset energia- ja teollisuusyhtiöt ryhtyivät vuonna 2006 valmistelemaan Suomen energiaomavaraisuuden, sähkömarkkinoiden toimivuuden ja kilpailun turvaamisen kannalta merkittävää ydinvoimalaitoshanketta ja periaatepäätöshakemusta.

VSF:n osakkeenomistajat, jotka ovat kokeneita energia-alan toimijoita ja joista monella on pitkäaikaista kokemusta kotimaisesta ydinvoimatoiminnasta, päättivät, että periaatepäätöshakemuksen valmistelemisen ja hankkeen toteuttamisen kannalta oli perusteltua keskittää tarvittava henkilöstö hankkeesta kokonaisvastuun kantavaan yhtiöön.

Hankkeen toteuttamiseksi VSF perusti Fennovoiman, jonka omistusrakenne suunniteltiin erityisesti energia-alalla laaja-alaisesti hyväksytyä ja käytössä olevaa Mankala-periaatetta noudattaen. Erilaisia yhtiörakenteita harkittaessa todettiin, että suomalaisomistuksen keskittäminen yhden vahvan suomalaisen pääomistajan alle oli tehokkain tapa varmistua hankkeen suomalaisuudesta, sekä

pitää selkeänä ja yksinkertaisena hankkeen toteuttamisesta vastaavan Fennovoiman ja sen osakkeenomistajien välinen yhteys. Alusta asti oli myös selvää, että VSF ja Fennovoima toimivat hyvän hallinnon ja vastuullisen yrityskulttuurin periaatteilla.

Fennovoiman tavoite on rekrytoida laitoksen luvitukseen, rakentamiseen ja turvalliseen käyttöön tarvittavat eri osa-alueiden ammattitaitoiset ja osaavat asiantuntijat, jotta Fennovoima olisi alansa paras toimija. Tämä tavoite saavutetaan ainoastaan seuraamalla toimialan kilpailua, oppimalla nähdystä ja koetusta sekä parantamalla aikaisempia suorituksia. Fennovoima toimii ydinenergia-alalla, ja ydinturvallisuus on ensiarvoisessa asemassa yhtiön kaikessa toiminnassa. Tämä ilmenee muun muassa Fennovoiman ydinturvallisuuspolitiikassa ja sen toimintamalleissa.

Suomalaisomistuksen keskittämisellä VSF:ään haluttiin myös varmistaa yhtiölle vahva ja asiantunteva hallitus. VSF:n hallinnossa ja hallituksessa on tälläkin hetkellä useita henkilöitä, jotka ovat olleet VSF:n hallituksessa ja muualla energia-alan päättävissä asemissa hankkeen käynnistämisestä alkaen.

Hallituksen ja hallinnon tietotaito perustuu pitkäaikaiseen ja vahvaan hanketuntemukseen. Nämä vahvuudet takaavat, että Fennovoimalla on asiantunteva, vahva ja ydinturvallisuutta edistävä enemmistöomistaja.

Fennovoima-omistus muodostaa VSF:n koko liiketoiminnan, ja VSF:llä on palveluksessaan kolme henkilöä: toimitusjohtaja, tekninen asiantuntija ja kehitysjohtaja, joiden lisäksi muun muassa taloushallinnon, rahoituksen ja lakiasiain palvelut hankitaan ostopalveluina.

2 HANKKEEN TOTEUTTAMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Taustaa

Hanhikiven ydinvoimalaitoshanke on tärkeä etenkin Suomen energiaomavaraisuuden varmistamisen, poistuvan kapasiteetin korvaamisen ja päästöttömän energian tuottamisen ja kansallisten CO₂-päästöjen leikkaamisen kannalta.

VSF ja Fennovoima ovat seuranneet ja analysoineet Euroopassa käynnissä olevien hankkeiden etenemistä tavoitteenaan oppia näissä hankkeissa ilmenneistä ongelmista ja pyrkiä minimoimaan mainituissa hankkeissa esiin tulleet ja edelleen ilmenevät ongelmat. Keskeinen havainto edellä mainituissa hankkeissa esiin tulleista ongelmista on ollut se, että suunnittelun merkitys on ratkaiseva hankkeen laadukkaalle toteuttamiselle. Korkeatasoisella suunnittelulla varmistetaan, että viranomaisille toimitetaan laadukas aineisto, jotta rakentamisvaiheessa tehtävät mahdolliset muutokset jäävät vähäisiksi ja hanke etenee tarkoituksenmukaisesti rakentamisvaiheessa.

Fennovoiman ja Rosatomin välinen laitostoimitussopimus neuvoteltiin vuonna 2013 samaan aikaan neuvoteltaessa Fennovoiman osakassopimusta. Näissä neuvotteluissa, edellä kuvatuista syistä, huomioitiin eurooppalaisissa ydinvoimarakentamisen hankkeissa havaittuja ongelmia

2.2 Fennovoiman osakassopimus

Ydinturvallisuus on prioriteetti Fennovoiman osakassopimuksessa. VSF on sopimusvaiheessa huolehtinut, että Fennovoiman osakassopimuksessa on nimenomainen määräys siitä, että Rosatom suunnittelee ja rakentaa ydinvoimalaitoksen siten, että se saa käyttöluvan. Käyttöluvan saaminen edellyttää ydinenergialainsäädännön, YVL-määräysten ja Säteilyturvakeskuksen määräysten noudattamista hankkeen kaikissa vaiheissa.

Fennovoiman osakassopimuksessa on sitouduttu käyttämään ydinvoimalaitosta turvallisesti, luotettavasti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla: Kaiken Fennovoiman toiminnan - suunnittelu, rakentaminen ja ydinvoimalaitoksen kaupallinen käyttö mukaan lukien - tulee tapahtua ydinenergialainsäädäntöä, käyttöluvan ehtoja, ydinturvallisuusperiaatteita ja muita soveltuvia turvallisuusperiaatteita noudattaen, ydinturvallisuuden ollessa aina etusijalla.

2.3 Laitostoimitussopimus

Fennovoima painotti Hanhikivi -hankkeen suunnitteluaineiston oikeellisuutta ja laatua laitostoimitussopimusta neuvoteltaessa ja ydinturvallisuuteen liittyvät vaatimukset ja tavoitteet on kirjattu laitostoimitussopimukseen. Näin otettiin huomioon myös, että Säteilyturvakeskuksen vaatimukset ovat tiukentuneet eurooppalaisen ydinvoimarakentamisen hankkeissa havaittujen ongelmien seurauksena. Huolellisella suunnittelulla ja laadukkaalla suunnitteluaineistolla varmistetaan ydinturvallisuus ja pyritään välttymään mahdollisilta huomattavista kustannuksista ja viivästyksiä aiheuttavilta rakentamisvaiheen korjaus- ja muutostöiltä.

Fennovoiman ja Rosatomin välinen laitostoimitussopimus edellyttää laitostoimituksen - sisältäen suunnittelun, rakentamisen, testaamisen, käyttöönoton ja käyttökoulutuksen - tapahtuvan korkeimpien turvallisuusstandardien mukaisesti. Nimenomaisesti tavoitteeksi on asetettu henkilöiden, ympäristön ja omaisuuden turvallisuus.

Laitostoimituksen osalta kaiken tulee tapahtua soveltuvan lainsäädännön, YVL-ohjeistuksen ja viranomaisten määräysten mukaisesti. Laitostoimitussopimuksen useassa kohdassa edellytetään nimenomaan Säteilyturvakeskuksen ohjeistuksen ja määräysten noudattamista.

VSF edellyttää, että Säteilyturvakeskuksen havaitsemat kehitystarpeet laitostoimittajan ja Fennovoiman toiminnassa ja laadussa korjataan ja toimintaa kehitetään niiden perusteella. Sitovien sopimusvelvoitteiden noudattamiseksi Rosatom on vuoden 2016 aikana sekä kasvattanut Hanhikivi -hankkeeseen kohdistamiaan resursseja että siirtänyt kokeneimpia työntekijöitensä Hanhikivi -hankkeeseen.

Hankkeen kannalta rakentamislupahakemusprosessin aikataulua tärkeämpiä ovat ydinturvallisuuden varmistaminen, ydinenergialainsäädännön noudattaminen ja laitostoimittajan korkealaatuinen suunnitteluaineisto.

Laitostoimittaja on sitoutunut sekä Fennovoimalle että Säteilyturvakeskukselle ilmoittamiinsa aikatauluihin, jotka perustuvat ydinvoimalaitoksen kaupallisen käyttöönoton alkamiselle 2024.

3 UUDEN LAINSÄÄDÄNNÖN VAIKUTUKSET

Hanhikivi -hanke on ensimmäinen suomalainen ydinvoimalaitoshanke, joka toteutetaan ydinenergialainsäädännön vuosien 2008 - 2015 laajojen muutosten jälkeen.

Uudistunut lainsäädäntö yhdessä Säteilyturvakeskuksen kasvaneen roolin ja tiukentuneiden vaatimusten kanssa asettavat aikaisempaa korkeammat vaatimukset Hanhikivi -hankkeen aineistolle.

4 VSF:N TOIMINTA FENNOVOIMAN HALLITUKSESSA

VSF on nimittänyt Fennovoiman hallitukseen kolme varsinaista ja kaksi varajäsentä, jotka osallistuvat hallitustyöskentelyyn lisäksi myös Fennovoiman hallituksen komiteoiden työskentelyyn (projektikomitea, talouskomitea ja nimitys- ja palkitsemiskomitea).

VSF:n Fennovoiman hallitukseen nimittämät hallituksen jäsenet tuovat oman asiantuntemuksensa ja kokemuksensa Fennovoiman käyttöön osallistumalla päätöksentekoon Fennovoiman hallituksessa ja sen komiteoissa. He lisäksi tarkkailevat ja valvovat toimintaa Fennovoiman hallituksessa ja komiteoissa, raportoiden VSF:n hallitukselle. Kuukausittaisten hallitusten kokousten lisäksi VSF:n toimitusjohtajan ja edustajien yhteydenpito Fennovoiman johdon kanssa on aktiivista.

5 VSF:N TEKNISET JA LAINOPIILLISET ASIAANTUNTIJAT

VSF otti käyttöön elokuussa 2014 tekniset ja lainopilliset asiantuntijat ("VSF:n asiantuntijat"). VSF:n asiantuntijoiden tarkoituksena on valvoa ydinenergialainsäädännön ja ydinturvallisuuden ja hankkeen toteutumista sitä koskevien sopimusten mukaisena. VSF:n asiantuntijoiden toimenkuvat ja oikeudet ulottuvat hankkeen suunnittelusta rakentamiseen ja kaupalliseen käyttöön.

VSF:n asiantuntijoiden toimenkuvissa on nimenomaisesti määrätty ydinturvallisuuden olevan hankkeen ensisijainen edellytys. Toimenkuvat on hyväksytty sovellettavaksi Fennovoiman hallituksessa 14.8.2014. Rosatom on sittemmin, VSF:n perustaman asiantuntijajärjestelmän hyväksi havaittuaan, nimittänyt hankkeeseen omat vastaavat asiantuntijansa, jotka valvovat hanketta Rosatomin toimeksiannosta.

VSF:n asiantuntijoilla on pääsy Fennovoiman tiloihin, kokouksiin ja hanketta koskeviin materiaaleihin, mikä mahdollistaa tehokkaan seurannan ja osallistumisen Fennovoiman toimintaan. VSF:n asiantuntijat toimivat kansainvälisessä organisaatiossa ja heidän tulee tunnistaa kehityskohteet ja tuntea Fennovoiman organisaatio ja sopimuskumppanit, jotta he voivat varmistua tarvittavien korjaavien toimenpiteiden toteutumisesta.

VSF:n asiantuntijat raportoivat havainnoistaan, etenkin havaitsemistaan kehityskohteista suoraan Fennovoimalle ja säännöllisesti VSF:n hallitukselle sekä

toimitusjohtajalle. Kehityskohteiden käsitteleminen ja korjaavien toimenpiteiden onnistuminen ovat hankkeen ensisijaisia tavoitteita, jotta lainsäädännön ja viranomaisten, erityisesti Säteilyturvakeskuksen, asettamat vaatimukset saavutetaan. Raportointi, korjausehdotusten laatiminen ja havaittujen kehityskohteiden korjaaminen tapahtuu VSF:n asiantuntijoiden kanssa sovittujen tapojen ja menettelyiden mukaisesti. VSF on suunnitteluvaiheen edetessä tiukentanut entisestään VSF:n asiantuntijoiden kelpoisuusvaatimuksia.

6 TURVALLISUUSKULTTUURIN JA VASTUULLISUUDEN KEHITTÄMINEN

Edellä mainittujen, jo suoritettujen ja jatkuvasti käynnissä olevien toimenpiteiden lisäksi VSF:n hallitus käynnistää syksyllä 2016 VSF:n hallitukselle, työntekijöille ja suorille ja välillisille osakkeenomistajille laaditun ydinturvallisuuskoulutusohjelman. Ohjelman tavoitteena on lisätä ja varmistaa VSF:n hallituksen, työntekijöiden ja osakkeenomistajien osaamista turvallisuuskulttuuriajattelusta. Jotta turvallisuuskulttuuriajattelu tukee jatkossa entistäkin vahvemmin VSF:n toimintaa, koulutus tulee sisältämään säännöllisiä ydinturvallisuuteen, turvallisuusajatteluun ja turvallisuuskulttuuriin liittyviä ja niiden parantamiseen tähtäviä koulutuksia, joissa kouluttajina ovat esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen asiantuntijat sekä ydinturvallisuuden ja turvallisuuskulttuuriajattelun kansainvälisen tason asiantuntijat. Yrityskulttuurin ja vastuullisuuden vahvistamiseksi VSF päivittää myös sisäiset toimintaohjeensa. Työ- ja elinkeinoministeriö ja Säteilyturvakeskus pidetään tietoisena ydinturvallisuuskoulutusohjelman etenemisestä. Toivotamme myös tervetulleeksi työ- ja elinkeinoministeriön sekä Lappeenrannan yliopiston suunnitteleman, ydinvoimayhtiöiden omistajille ja johdolle suunnatun ydinturvallisuus-seminaarin, jonka uskomme entisestään kehittävän VSF:n ydinturvallisuuskulttuuria.

7 YHTEENVETO

Ydinturvallisuus on VSF:lle, yhtiön suorille ja välillisille osakkeenomistajille aina tärkein prioriteetti. Siksi VSF pyrkii omalla toiminnallaan varmistamaan ydinenergiälainsäädännön noudattamisen ja ydinturvallisuuden toteutumisen Fennovoiman tasolla.

Fennovoima on Hanhikiven ydinvoimalaitoksen omistajana ja tulevana käyttöluvanhaltijana myös ydinvoimalaitoksen ydinturvallisuudesta vastaava taho. VSF:n ja sen osakkeenomistajat edellyttävät Fennovoimalta turvallisuuskulttuurin mukaista toimintaa ja ydinenergiälainsäädännön noudattamista.

Kaikissa Hanhikiven ydinvoimalaitokseen liittyvissä sopimuksissa ja järjestelyissä on otettu huomioon etenkin ydinvoimahankkeissa havaitut korjattavissa olevat ongelmat. Samalla tavalla myös asianosaiset viranomaiset ovat määritelleet uusia vaatimuksia ja ottaneet aikaisemmissa ydinvoimahankkeissa havaitut epäkohdat huomioon nyt Fennovoimalta edellytettävissä suunnitelmissa ja asiakirjatoimituksissa. VSF edellyttää, että kaikki viimeisen vuosikymmenen aikana syntynyt uusi tieto ja kokemus käytetään hyväksi Hanhikiven ydinvoimalaitoksessa.

Tehokkain tapa edellä mainitun tavoitteen toteuttamiseksi on panostaa suunnitteluvaiheeseen ja huolehtia, ettei Fennovoima hyväksy viranomaisille toimitettavaksi keskeneräisiä asiakirjoja.

VSF:n ja Fennovoiman yhtiörakenteet on jo hankkeen käynnistämisen yhteydessä suunniteltu siten, että ne varmistavat ydinenergiainsäädännön noudattamisen ja hankkeen turvallisen onnistumisen. VSF:n suorien ja välillisten osakkeenomistajien osalta kyse on omistuksesta ja sijoituksesta energiatuotantoon ilman operatiivista ulottuvuutta, kuitenkin unohtamatta ydinvoimaomistuksen yhteiskunnallista merkittävyyttä.

Toivomme, että yllä esitetyt VSF:n ja Fennovoiman toimenpiteet kuvastavat VSF:n ymmärrystä ja vakavaa sitoutumista ydinenergiainsäädännön noudattamiseen sekä viranomaisilta saamiinsa viesteihin ja hankkeen omistajuuteen kohdistuviin odotuksiin.

VOIMAOSAKEYHTIÖ SF

Hallitus